

4. Українка Л. Повне академічне зібрання творів : у 14 томах. Том 4. Драматичні твори (1912–1913) / ред. С. Кочерга; упоряд., комент. М. Моклиця, В. Соколова. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021. С. 67–150.

Артемчук Аліна – студентка 3 курсу Факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: драматургія Лесі Українки.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, старший викладач Ткаченко В. І.

Юлія Томчук

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОДЕРНІЗМУ ТА НЕОРОМАНТИЗМУ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Через пануючу ідеологію радянської доби говорити про український модернізм було важко завжди. Та й сам модернізм на українському ґрунті став доволі складним і суперечливим явищем. Однак, попри це вітчизняні літературознавці та критики схильні вважати його справжнім естетичним феноменом. **Актуальність** дослідження зумовлена тривалим замовчуванням цієї теми, а відповідно і відсутністю великої кількості досліджень у цій галузі. Внаслідок цього виникає потреба в дослідженні і систематизації особливостей розвитку модернізму та неоромантизму в українській літературі.

Перш за все, варто зазначити, що за літературознавчим словником-довідником модернізм – це «загальна назва літературно-мистецьких тенденцій неміметичного гатунку на межі ХІХ-ХХ ст., що виникли як заперечення ілюзіоністсько-натуралістичної практики в художній царині, обґрунтованої філософією позитивізму» [1, с. 457],

що базується на філософських поглядах Ф. Ніцше, З. Фрейда, К. Г. Юнга та інших.

Модернізм зосереджував увагу на естетичних цінностях, а не на суспільних потребах, відстоюванні справжньої свободи творчості, орієнтації на кращі зразки європейської літератури.

Серед домінуючих тем у модерністів, за нашими спостереженнями були:

- трактування особистості, що виходило поза межі свідомості особистості;
- непереборна відчуженість інтимного світу індивіда, нерозв'язаність конфлікту індивіда з дійсністю;
- у царині форми – неможливість передати у загальних, масово зрозумілих висловах внутрішнє осяяння особистості.

Крім того, ми простежили ще одну особливість, що притаманна саме українській літературі періоду модернізму. У сюжетах творів присутні сильні особистості, що творять себе і своє життя. Цікавим фактом є те, що такою «сильною особистістю» зазвичай постає жінка (О. Кобилянська, Леся Українка). Герої творів, зазвичай, перебувають у межовому стані. Увага автора зосереджена до їхніх страждань, демонстрації внутрішнього «я» в умовах екзистенційного вибору (В. Стефаник), що настає не у виняткових обставинах, а в буденній реальності.

Однією із ключових ознак європейського модернізму є пошук універсального стилю, що призводить до поширення своєрідної неоромантичної стильової манери, охоплюючи елементи різноспрямованої стилістики: символізму, імпресіонізму, натуралізму, романтизму, неокласицизму, тяжіючи загалом до романтичного типу свідомості. Крім того, особливістю є те, що кожна стильова модерністська течія на українському ґрунті була відмінною від аналогічної в європейській літературі.

Зупинімося докладніше на творчості М. Коцюбинського, В. Стефаника та Г. Косинки, твори яких

характеризуються рисами імпресіонізму. Передусім скажемо, що імпресіоністи прагнули найточніше зобразити суб'єктивні відчуття та переживання, настрої та швидкоплинні враження автора щодо реального світу в його русі та мінливості. При цьому письменники, змальовуючи події, «пропускають» їх не через власне «я», як це було у західній літературі, а через душі дійових осіб.

При цьому, поза загальною характеристикою ми виділили й інші ознаки, що притаманні імпресіоністам, а саме:

- мова творів наповнена складною асоціативністю та метафоричністю;
- яскраво виражений лірико-романтичний напрямок творчості, що споріднює його з неоромантизмом і символізмом;
- речення часто уривчасті;
- активно використовуються безсполучникові конструкції та інверсія.

Наступною течією модернізму є символізм, який в українській літературі представлений творами О. Олеся, М. Філянського, Г. Чупринки, П. Тичини, Д. Загула та інших. Ця течія символізму, за нашим аналізом, приділяє увагу внутрішньому світу людини, глибинам душі, які пов'язують з містичними уявленнями, таємними силами і потойбічним світом. Натомість у порівнянні з російською літературою, українська – позбавлена містики, яка притаманна останній. Крім того, у творах українських поетів-символістів наявні музичність, широка кольорова гама та сила звукового образу.

Згідно нашим спостереженням, символісти почали використовувати нові ритмічні та звукові форми, створили і розвинули такий жанр, як вільний вірш і розширили засоби художнього вираження, поетичну образність і стилістику.

Наступною течією є неоромантизм. Це стильова течія модернізму, яка виникла в українській літературі на поч.

XX ст. Леся Українка у виступі про ранню творчість В. Винниченка назвала цю стильову течію «новоромантизмом» [2, Т. 12, с. 182].

Неоромантизм українського літературного модерну кінця XIX – початку XX ст. пов'язують з поколінням молодшої генерації письменників, яке «різко повернуло корабель української культури в загальноєвропейське річище, при цьому не згубило питомих національних ознак» [3, с. 17]. Цю думку М. Русина ми пов'язуємо з появою нових рис запропонованої течії, що розмежовує її від інших течій модернізму. До цих ознак ми можемо віднести:

- ігнорування матеріалістичного світосприйняття;
- домінування чуттєвої сфери людини, емоційно-інтуїтивного пізнання над логічним;
- прагнення згармонізувати ідеал з життєвою правдою.

У статті «Старе й нове в українській літературі» І. Франко виразно вказував на особливості творчого процесу митців, які творили у стилі неоромантизму: «Для них головна річ – людська душа, її стан, її рухи в тих чи інших обставинах... Їх можна би назвати ліриками, хоча їх лірика зовсім не суб'єктивна; навпаки, вони далеко об'єктивніші від давніх оповідачів, бо за своїми героями щезають зовсім, переносять себе в їх душу, заставляють нас бачити світ і людей їх очима...» [4, т. 35, с. 108].

Письменники-неоромантики у творах використовували елементи імпресіонізму, символізму та експресіонізму, але в їхній інтерпретації ці «запозичення» мали суто позитивне значення і вносили ліричний струмінь в усвідомлення героями самих себе і відповідне сприйняття світу.

Риси неоромантизму різні дослідники знаходять у творах Лесі Українки, Ольги Кобилянської, а також у деяких творах Миколи Вороного та Михайла Коцюбинського.

Можна дійти до висновку, в українській літературі кінця XIX – початку XX століття спостерігається розмаїття

літературних напрямів і стилів. Крім того, процес художнього освоєння світу через філософсько-естетичну систему модернізму своєрідно відбиті в широкому творенні фрагментарних, фабульно ослаблених прозових жанрів прозових жанрів.

Література

1. Гром'як Р., Ковалів Ю., Теремко В. Літературознавчий словник-довідник. Київ : ВЦ «Академія», 2007. 752 с.
2. Леся Українка. Твори : в 12-ти т. Київ : Наук. думка, 1975–1979. Т. 12 : Листи, (1903–1913) 1979. 696 с.
3. Русин М. Соціокультурний аналіз як метод філософсько-естетичних досліджень // Гуманітарні студії : зб. наук. праць. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2008. Вип. 3. С. 89–103.
4. Франко І. Зібр. творів : у 50-ти т. Київ : Наукова думка, 1976–1982.

Томчук Юлія – студентка 3 курсу Факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: література зламу ХІХ-ХХ століть.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, старший викладач Ткаченко В. І.

Вікторія Кондрашова

ПЕРСПЕКТИВА ПЕРЕКЛАДНИЦТВА ТЕКСТІВ МАЛОЇ ПРОЗИ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

У 20-ті роки ХХІ століття переломним моментом постає **нове прочитання старої літератури**. Але як і для будь-якого мистецтва, літературі важливо бути визнаною й продемонстрованою не тільки в межах первородного